

A SZANÁLÁS KÉRDÉSÉHEZ.

Írta: *Csernoch János*

Bíboros Hercegprímás.

A magyar politikai és gazdasági élet szóvivői, meggyőződésüket követve, vagy taktikából, egyéni súlyuk és tudásuk latbavetésével helyeselhetik, vagy támadhatják a külföldi kölcsönre vonatkozó azokat a törvényjavaslatokat, amelyeket gróf Bethlen miniszterelnök március utolsó napjaiban azzal terjesztett a nemzetgyűlés elé, hogy azoknak az ország gazdasági talpraállítására érdekében április 15-ig törvényerőre kell emelkedniük, mert ha ez nem történik meg, meghiusul a külföldi kölcsön, s akkor az ország gazdasági összeomlása elháríthatatlanná válik. Nem foglalkozom ezeknek a javaslatoknak gazdasági, pénzügyi oldalával. Ez a szakemberek dolga, hanem foglalkozni kívánok politikai, hogy úgy mondjam, erkölcsi jellegűvel, és ha ebből a szempontból vizsgálom a javaslatokat és létrejöttüknek történetét, akkor arra a meggyőződésre kell jutnom, hogy ha összefoglalva „szanálási javaslatoknak” nevezzük őket, ez a szanálási processzus nem törvényerőre emelkedésük percében, nem a külföldi kölcsön folyósítása, nem a jegybank felállítása percében indul meg, hanem kezdődött mai-akkor, amikor gróf Bethlen körülbelül egy éve először utazott Parisba, Londonba, Rómába, hogy ott egy Magyarországnak nyújtandó külföldi kölcsön érdekében tárgyalásokat kezdjen a győztes nagyhatalmakkal. S már ez az út oly sikerrel járt, amely nem hogy felér a megszavazott külföldi kölcsön összegének gazdasági szanálójerejével, — hiszen arról valóban lehet vitatkozni, hogy a tőkeszegény és rettentően megcsönkített Magyarország részére engedélyezett 250 millió aranykoronás kölcsönösszeg elegendő-e arra, hogy vele a megszabott két és félévi idő alatt „szanálni” lehessen a gazdasági tönk szélére sodródott országot akkor, amikor a tőkegazdag Ausztriának 600 milliót engedélyezett az antant, — hanem ennél hasonlíthatatlanul többet ér. Ezt a sikert lapidárisan és találóan így jellemezte báró Korányi pénzügyminiszter: „*A diplomáciai front áttörése*”.

Valóban, a külföldi kölcsön elnyerése Magyarország nemzetközi helyzete szempontjából jelentősen értékesebb, mint Magyarországnak két év előtt történt felvétele a népszövetségbe. Mert amily magasztos és eléggé nem méltányolható a népszövetség alap gondolata: a népek békéjének ápolása, az ma még messze áll ezen célnak az egész vonalon való gyakorlati megvalósításától. Nem tud mindenkor és mindenben az igazság és a stabilitás irányában haladni, mert az alap, amelyre helyezkedett a versaillesi, trianoni és a többi békeszerződések nem a felek kölcsönös jóakarátú, békésszellemű megállapodásának szülöttjei, hanem a győzőknek szerfelett terhes diktátumai. Magyarország, noha már régen tagja a népszövetségnek, mégis nagy utat kellett megtennünk odáig, amíg a velünk szemben tornyosuló bizalmatlansággal megküzdünk sikerült és a letiport magyar király-

ság és magyar nemzet a győztesek részéről meghallgatásra talált. Hogy ez így lett, az érdem oroszlánrésze gróf Bethlent illeti.

Egy ország külpolitikája, nemzetközi helyzete nem magábanálló, minden más körülménytől független valami. Helyes, jó és sikeres külpolitikája, áldásos nemzetközi helyzete csak annak az államnak és népnek lehet, amelynek helyes, jó és célszerű a belpolitikája, amelynek áldásos, békés, munkás a belső élete. Ne tagadjuk, nem is akarjuk tagadni, hogy az ország sikeres külpolitikáját, nemzetközi helyzetét nemcsak a trianoni békeszerződés és az abban foglalt igazságtalanság, nemcsak a kisántant-államoknak ellenséges indulata nehezítette meg, hanem belpolitikai életünknek bizonyos szélsőbal- és szélsőjobboldali kilengései és az előbbiekből kifolyólag különösen bizonyos forradalmi elemeknek az a jobb ügyre méltó buzgóságuk, amellyel állandóan azon dolgoztak, hogy külföldi összeköttetések révén és útján ébrentartsák a nagy- és kisantant politikai köreiből és sajtójában a bizalmatlanságot, ennél is többet: a gyűlöletet Magyarország iránt, — állandóan azt hangoztatván, hogy Magyarországon nincs jogrend, nincs jogfolytonosság, nincs meg a személy- és vagyónbiztonság, ellenben terror van és — csakis az.

Ez az áldatlan munka szinte áttörhetetlen falat emelt Magyarországra és a külföld közé s egyre tűrhetetlenebbé tette Magyarországot nemzetközi helyzetét.

Távol állok a napi politikától, távol a pártok tusakodásától és éppen azért talán tisztábban látok, mint az állandó viaskodásban álló, sokszor egocentrikus politikusok.

Es én tisztán látom Bethlen grófnak azt a nagy érdemét, hogy a külföldi kölcsöntárgyalások kapcsán ezt a falat ledöntötte, sőt a kölcsön megszerzésének elengedhetetlen előfeltételét látom ezen fal ledöntésében. Meg kellett győzni az irántunk bizalmatlankodó külföldet, hogy Magyarországon, ha nem is gyorsvonatsebességgel, de fokozatosan helyreállott a belső rend, a törvény és jog uralma, a vagyón- és személybiztonság, hogy a nemzet 90%-a nem azonosítja magát sem a jobb, sem a baloldali forradalmi szellemmel, hanem rendet akar, dolgozni akar, helyre akarja állítani a porbasújtott országot, hogy ismét hasznos, tisztelt tagja lehessen a nemzetek családjának és hogy a Bethlen-kormány céltudatos energiával halad előre a rendteremtés útján.

Erről meggyőzni a győztes államokat: az volt az első etappe a külföldi kölcsön megszerzésének rögös útján és báró Korányi, akkor még párisi követünk, bevált előmunkálatai után „sikert is ért Bethlen,„ áttörte a külföld ellenséges diplomáciai frontját, a döntő helyeken, hatástalanította a magyarelles propaganda kútmérgezéseit, megszerzte az ország részére a külföld bizalmát és jóindulatát, s azért mondhatja vele minden tisztánlátó magyar: nem az a legfontosabb, amit Bethlen gróf külföldi útjáról *hazahozott*: az összegszerűen sokak által elégtelennek tartott kölcsön, hanem az, amit *künnhagyott*: bizalmat, jóindulatot Magyarország iránt. A kölcsönösszeg hamarosan felémésződik, de a külföldön hagyott bizalom és jóindulat csak nőhet,

fokozódhatnak és újabb gyümölcsöket hozhat nekünk, közelebb visz valamihez, ami nemcsak a mi vágyunk, hanem a történelem, az igazság, a reális politika, a béke állandósításának és biztosításának parancsa is: érleli a népek körében a kiengesztelődésnek, a revízióknak a gondolatát.

Magyarország nemzetközi helyzetének megjavítása szempontjából a legkevésbé közömbös a mi viszonyunk a szomszédos államokhoz. Mindenkor, minden körülmények között — s ez világtörténelmi tanulság — egy ország külpolitikájára elsősorban a közvetlen szomszédos államokhoz való viszony irányadó. Így tekintve a dolgot, csak természetes, hogy Bethlennek már első külföldi útja alkalmával az iránt érdeklődtek a nagyjából vezérférfiai, hogyan áll; Magyarország a szomszédállamokkal, mert nem utolsó sorban ezeknek magatartásától függ a magyar külföldi kölcsön sorsa. A politikában nem az érzelmek a döntők, hanem a realitások, az egzisztenciák és gróf Bethlen diplomáciai kvalitásaira vall, hogy különösen Parisban, ahonnan a Magyarországot körülvevő kisantant államokat befolyásolják, sikerült neki olyan atmoszférát teremteni, amely a franciákat és a francia kormány útján a prágai, belgrádi és bukaresti kormányokat meggyőzte arról, hogy a magyar kormány, ha nem is mondhat le az ezeréves Magyarország jogairól, mégis elsősorban reális politikát csinál és a minden emberi erőnél és akaratnál hatalmasabb történelmi erőben és akaratban bízva, minden agresszív hátsógondolatot mellőzve, a magyar állam és a nemzetek békéje érdekében jóviszonyt kíván fenntartani az utódállamokkal.

Hát ennek az atmoszférának a megteremtése, ez a sikere Bethlennek és munkatársainak, amely jelentőségével meghaladja magát a célt: a kölcsön megszerzését. Sőt a kölcsön egyáltalán nem lett volna megszerzhető, ezen atmoszféra megteremtése nélkül. Íme egy újabb bizonyítéka annak a történelmi igazságnak, mely szerint a morális siker végeredményben és kihatásaiban mindig többet ér a momentán, az időhöz kötött anyagi sikernél. Magyarország gazdasági talpraállása szempontjából igen nagyra értékelem, hogy az engedélyezett kölcsönt nagyrészt az angol és amerikai pénzügyi piac folyósítja, de ha tekintem azt a morális pilléreken nyugvó világrendet, amelynek évezredes éltetője az ön egyházam, meg kell állapítanom azt, hogy az a morális alátámasztás, amelyet a kölcsönügyben Paris és Róma nyújtottak Magyarországnak, mégis többet ér, maradandóbb értékű. S nagy érdemű tudom be Bethlen grófnak, hogy elsősorban ezt a sikert szerezte meg — nem magának, hanem az országnak, a nemzetnek, a magyar gondolatnak, a magyar jövőnek. Elsősorban ennek a sikernek köszönheti Magyarország, hogy a neki kedvező nemzetközi légkör kialakult, hogy valahára úgy járhatunk el, mint aki saját magáért küzd, nélkülöz és veritékezik, nem pedig a legképtelenebb „jóvátétel”-ért. S épen azért nem osztom azoknak a felfogását, akik szerint a Bethlen-kormány külpolitikája: „megalázkodás”. A kormányt a valóság reális megítélése és a lehetőségek szükségképeni mérlegelése vezette a kölcsönügyben, s nagyon nehéz lenne adatszzerűen bebizo-

nyítani, hogy a kormány és az ország csorbát szenvedett, hogy a szomszédállamok a kölcsön folytán „diktálni” fognak Magyarországnak. Úgy látom, hogy ha bizonyos tekintetben még ma is kötve van Magyarország keze: nem a kölcsönjavaslatok kötik meg a kezét, hanem a rándiktált trianoni szerződés. Es teljesen osztom Bethlen gróf április 5-i nemzetgyűlési beszédének különösen azt a részét, amelyben azt mondta, hogy *„külpolitikai téren a nemzetközi életben a normális viszonyok visszatérését reméljük, azt hogy Magyarország világ politikai tekintélye újból fog valamit nyomni a latban”*¹¹.